

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ

14

รายชื่อผู้ร่วมเขียน

16

1 โขชัยลมีเดียคืออะไร

20

2 การศึกษาโขชัยลมีเดียเชิงวิชาการ

34

3 วิธีและแนวทางการศึกษาของเรา

60

4 ผลการสำรวจของเรา

84

ประเด็นหลัก 10 ประการ

5 การศึกษาและคนหนุ่มสาว

122

6 การงานและการค้า

144

7 ความสัมพันธ์ในโลกออนไลน์และออฟไลน์

166

8 เพศสภาพ

188

9 ความเหลื่อมล้ำ

208

10 การเมือง

230

11 ภาพ

250

12 ป้ายกนียม

284

13 โซเชียลมีเดียทำให้คนมีความสูงงั้นไหม

304

14 อนาคต

324

สรุปเนื้อหา

344

บันทึกท้ายบท

358

บรรณานุกรม

394

รู้จักผู้แปล

415

How the World Changed Social Media

by

Daniel Miller, Elisabetta Costa, Nell Haynes
Tom McDonald, Razvan Nicolescu, Jolynna Sinanan
Juliano Spyer, Shriram Venkatraman, Xinyuan Wang

Why We Post

ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดีย
ผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล

แปลโดย

บุณฐ จินดานนท์

บทที่ 1

โซเซียลมีเดียคืออะไร!

งานศึกษาเกี่ยวกับโซเชียลมีเดียจำนวนมากในช่วงก่อนหน้านี้
เน้นไปที่แพลตฟอร์มใดแพลตฟอร์มหนึ่ง ซึ่งรวมถึงหนังสือและบทความ
ที่มุ่งศึกษาแพลตฟอร์มหนึ่งๆ เป็นการเฉพาะ เช่น เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์²
แน่นอนว่าการทำความเข้าใจโซเชียลมีเดียอย่างทวิตเตอร์ในฐานะ
แพลตฟอร์มเป็นสิ่งสำคัญ เช่น บริษัทที่เป็นเจ้าของแพลตฟอร์ม การ
ทำงานของแพลตฟอร์ม และแนวคิดที่ทำให้เกิดโซเชียลมีเดียซึ่งอิงกับ
ข้อความที่ต้องมีความยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร <ปัจจุบันทวิตเตอร์ปรับ
ให้บางภาษาส่งข้อความได้ 280 ตัวอักษร รวมถึงภาษาไทย> อย่างไรก็ตาม
จากมุมมองทางมานุษยวิทยา หากตั้งคำถามว่าทวิตเตอร์ คือ อะไร คง
สมเหตุสมผลกว่าถ้าเราจะคิดถึงทวิตนับล้านๆ ข้อความ เนื้อหาประเภท
หลัก ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ รวมถึงผลพวงทางสังคมและอารมณ์ที่
มีต่อผู้ใช้ เมื่อพิจารณาคำถามที่ว่าทำไมโซเชียลมีเดียถึงสำคัญนัก เนื้อหา
นับเป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่ต้องพิจารณา ไม่ใช่ตัวแพลตฟอร์ม

ดังที่เราจะบรรยายให้เห็นในงานด้านชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวกับ
โซเชียลมีเดียทั่วโลก เนื้อหาแต่ละประเภทสามารถย้ายไปมาระหว่าง

แพลตฟอร์มที่ต่างกันได้แบบสิ้นไหล ปีหนึ่งมันอาจอยู่ในออร์กัต (Orkut) อีกปีไปอยู่ในเฟซบุ๊ก อีกปีใน BBM และย้ายไปอยู่ในทวิตเตอร์ในปีถัดไป ตัวแพลตฟอร์มอย่างเฟซบุ๊กเองก็ปรับเปลี่ยนการใช้งานบ่อยครั้ง ซึ่งมาจากการพัฒนาและนำเสนอคุณลักษณะใหม่ๆ โครงการวิจัยนี้จึงไม่ใช่การศึกษาแพลตฟอร์ม แต่เป็นการศึกษาสิ่งที่คนโพสต์และสื่อสารกันผ่านแพลตฟอร์ม รวมถึงศึกษาว่าทำไมเราจึงโพสต์ และผลพวงของการโพสต์เป็นอย่างไร เราพบว่าเนื้อหาที่ว่านี้ต่างกันมากในพื้นที่ทั้งเก่าที่เราศึกษา เนื้อหาคือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และประเด็นปัญหาในท้องถิ่น ทั้งยังเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์และประเด็นเหล่านี้ด้วย หัวข้อศึกษาของเราจึงกลายเป็นการบอกเล่าวิถีที่โลกเปลี่ยนโซเชี่ยลมีเดีย พอๆ กับวิถีที่โซเชี่ยลมีเดียเปลี่ยนโลก

แน่นอนว่านี่ไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นทางเดียว เทคโนโลยีเหล่านี้เปลี่ยนเราด้วยเช่นกัน มันมอบศักยภาพในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ให้เราในแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน แน่นอนว่าเราต้องระบุให้ได้ว่าศักยภาพที่ว่านี้มีอะไรบ้าง จากนั้นก็วิเคราะห์ว่าโลกเราใช้ความเป็นไปได้เหล่านี้ทำอะไร การย้อนเวลากลับไปในยุคก่อนโซเชี่ยลมีเดียจะทำให้เราเข้าใจว่ามันคืออะไรได้ง่ายขึ้น ฉะนั้น มาย้อนเวลาไปก่อนจะมีสแนปแชต (Snapchat) และทินเดอร์ (Tinder) ก่อนเฟซบุ๊กและ QQ ผ่านช่วงเวลาของมายสเปซ (MySpace) และเฟรนด์สเตอร์ (Friendster) ย้อนไปสู่ชีวิตก่อนจะมีสารพัดสิ่งที่ว่ามานี้

ก่อนจะมีเทคโนโลยีเหล่านี้ ผู้คนสื่อสารกันผ่านสื่อ 2 ช่องทางหลัก ช่องทางแรกคือสื่อกระจายเสียงสาธารณะ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ สื่อรูปแบบนี้ทำให้ใครๆ ก็เป็นผู้รับสารได้หากสามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าว ผู้กระจายสารไม่อาจควบคุมได้โดยตรงว่าใครจะเป็นผู้รับสารบ้าง แม้จะสามารถหาหนทางโน้มน้าวให้มีผู้ฟังได้ก็ตาม สื่ออีกอย่างที่มีมาสักพักแล้วคือสื่อที่ช่วยให้การสื่อสารแบบสนทนาส่วนตัวระหว่างคนสองคนทำได้สะดวกขึ้น เช่น การสนทนาผ่านโทรศัพท์ บ้างก็เรียกการสื่อสารแบบนี้

ว่าการสื่อสารแบบ “เป็นคู่” (“dyadic” communication) คนเราอาจพบปะกันเป็นกลุ่มได้ แต่การปฏิสัมพันธ์เป็นกลุ่มผ่านสื่อกลางอย่างโทรศัพท์เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นนัก

เมื่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้น การแบ่งขั้วระหว่างสื่อสารสาธารณะและสื่อส่วนตัวก็เริ่มเปลี่ยนไป เราส่งอีเมลหาคนเป็นกลุ่มได้ เริ่มมีกระดานข่าว กระดานสนทนาสำหรับความสนใจเฉพาะ ห้องแชต และการเขียนบล็อก ซึ่งเป็นสารที่ส่งถึงผู้รับกลุ่มใหญ่ขึ้น ทั้งยังมีสื่อแบบกลุ่มอย่างอื่นด้วย เช่น วิทยุความถี่ประชาชน (CB radio) แต่กระนั้นการสื่อสารผ่านสื่อกลางในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ก็ยังอยู่ใต้การครอบงำของช่องทางสื่อสารดั้งเดิมทั้งสองทาง นั่นคือการกระจายเสียงสาธารณะและการสนทนาส่วนตัวแบบเป็นคู่ พัฒนาการของเว็บเครือข่ายสังคมในตอนแรกจึงเป็นการลดขนาดการกระจายเสียงสาธารณะลง และปัจเจกหันมาโพสต์เนื้อหาถึงกลุ่มคนมากขึ้น ซึ่งกลุ่มที่วาก็มักมีขนาดไม่เกินสองสามร้อยคน นอกจากนี้คนที่ตั้งกลุ่มขึ้นมาก็มักปฏิสัมพันธ์กันเองในกลุ่ม เช่น คอมเมนต์ต่อจากคอมเมนต์ของคนอื่น

ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาระบบส่งข้อความตัวอักษรและบริการอินเทอร์เน็ตอย่างชิปโทรศัพท์เคลื่อนที่ MSM และบริษัท AOL ทั้งหมดจะพัฒนาต่อไปอีกพร้อมการผงาดขึ้นของสมาร์ทโฟน โดยเฉพาะแอปพลิเคชันเมสเซนเจอร์หรือ BBM ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มการส่งข้อความสำหรับโทรศัพท์แอปพลิเคชัน โดยทั่วไปแล้ว เรามักประเมินผลกระทบของเทคโนโลยีนี้กันต่ำเกินไปจริงๆ อีกทั้งมันยังเบิกทางให้วอตส์แอปป์ (WhatsApp) ด้วย บริการแบบนี้ทำให้การส่งข้อความส่วนตัวขยายกลายเป็นการส่งข้อความแบบกลุ่ม แนวโน้มดังกล่าวชัดเจนขึ้นมากในช่วงสามปีที่ผ่านมา ซึ่งแพลตฟอร์มอย่างวอตส์แอปป์และวีแชต (WeChat) ขยายตัวอย่างรวดเร็ว คนมักใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้สร้างกลุ่มที่เล็กและเป็นส่วนตัวกว่ากลุ่มใน QQ หรือเฟซบุ๊ก โดยมักมีสมาชิกไม่เกิน 20 คน และอาจไม่มีใครเป็นศูนย์กลางของกลุ่มเลยก็ได้ โดยทั่วไปสมาชิกทุกคนสามารถโพสต์ได้

อย่างเท่าเทียม เพราะนี่เป็นกลุ่ม ไม่ใช่เครือข่ายของใครคนใดคนหนึ่ง สื่อ
ลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างมาก เพราะสำหรับคนหนุ่มสาว การสื่อสาร
ด้วยข้อความในลักษณะนี้แทบจะเข้ามาแทนที่การใช้โทรศัพท์คุยกันไป
เสียแล้ว³

แน่นอนว่าการนิยามโซเชียลมีเดียโดยใช้แค่สิ่งที่มีอยู่ในตอนนี้มี
ข้อจำกัด เพื่อให้นิยามและแนวทางของเราใช้ได้ในระยะยาว เราต้องคิดถึง
แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียใหม่ๆ ที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาไว้เสมอ
รวมถึงโอกาสที่บางแพลตฟอร์มจะประสบความสำเร็จยิ่งยวดในอนาคต
ด้วย หากเรามองออกว่ามีแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเกิดขึ้นใหม่ในรูปแบบ
ใดย่อมมีประโยชน์อย่างยิ่ง บางแพลตฟอร์มลดระดับลงจากการกระจาย
เสียงสาธารณะ ขณะที่บางแพลตฟอร์มเพิ่มระดับขึ้นจากการสื่อสารส่วนตัว
เมื่อมีแพลตฟอร์มใหม่ๆ มากขึ้นในอนาคต ผลลัพธ์ที่เราน่าจะได้เห็นอาจ
เป็นระดับการสื่อสารที่อยู่ระหว่างความเป็นสาธารณะกับความเป็นส่วนตัว
ซึ่งเราพอจะระบุได้ว่าแต่ละแพลตฟอร์มอยู่ในระดับใด

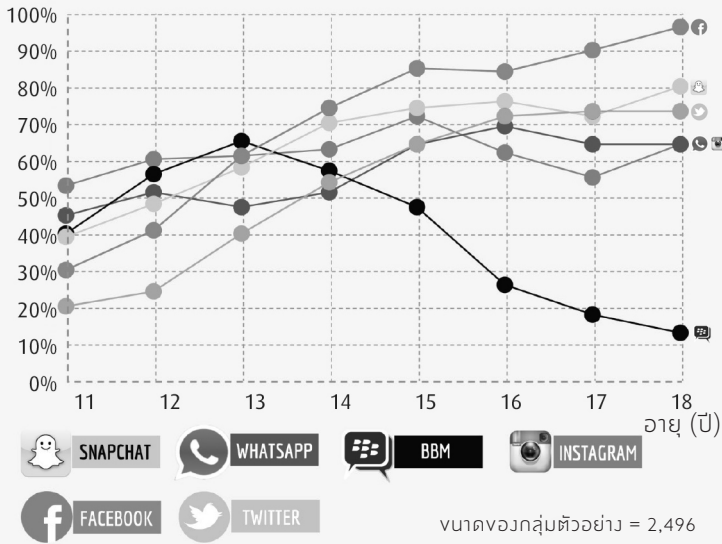
ภาพ 1.1 สภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้

เราคิดว่าน่าจะมีมาตรวัดระดับที่สำคัญ 2 ด้าน ด้านแรกคือมาตรวัดระดับที่เริ่มจากเป็นส่วนตัวที่สุดไปถึงเป็นสาธารณะที่สุด ด้านที่สองคือมาตรวัดระดับที่เริ่มจากคนกลุ่มเล็กที่สุดไปถึงคนกลุ่มใหญ่ที่สุดที่ปลายด้านหนึ่งของทั้งสองมาตรวัด เรายังคงพบการสนทนาส่วนตัวแบบเป็นคู่ ส่วนที่อีกด้าน เรายังพบการกระจายเสียงสาธารณะเต็มรูปแบบอยู่เช่นเดิม แล้วสิ่งที่เราจะวัดระดับคืออะไรละ แก่นสารของการศึกษาด้านสังคมศาสตร์คือวิธีที่ผู้คนคบค้าสมาคมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและสังคมรูปแบบต่างๆ นี่คือนิยามที่เรียกว่าสภาวะความเป็นสังคม (sociality) วิธีที่ดีที่สุดในการนิยามสิ่งที่นิยมเรียกกันว่าโซเชียลมีเดีย โดยที่ยังครอบคลุมสื่อยุคก่อนหน้า ทำได้โดยระบุว่าสถานการณ์ใหม่นี้คือ “สภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้” (scalable sociality)⁴ มากขึ้นเรื่อยๆ

ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดประการหนึ่งของวิธีที่โซเชียลมีเดียสร้างสภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้บนโลกออนไลน์คือผลวิจัยในเด็กนักเรียนจากพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านในอังกฤษ จากผลสำรวจของเด็กนักเรียน 2,496 คน มิลเลอร์พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ใช้โซเชียลมีเดียราวห้าหรือหกแบบมาตั้งแต่อายุยังน้อย (ภาพ 1.2)

ในงานก่อนหน้านี้ที่ทำร่วมกับมาเดียนโน (Mirca Madianou) มิลเลอร์ได้พัฒนาแนวทางการศึกษาที่เรียกว่า “สารพัดสื่อ” (polymedia)⁵ ซึ่งทำให้ตระหนักว่า เราไม่สามารถทำความเข้าใจแพลตฟอร์มใดๆ ได้อย่างเหมาะสมเลย หากพิจารณาแพลตฟอร์มนั้นโดยแยกขาดจากแพลตฟอร์มอื่น เพราะความหมายและการใช้งานแต่ละแพลตฟอร์มล้วนสัมพันธ์กับแพลตฟอร์มอื่น ก่อนหน้านี้คนอาจทึกทักไปว่าต้นทุนหรือการเข้าถึงแพลตฟอร์มเป็นปัจจัยที่อธิบายว่าทำไมผู้ใช้ถึงเลือกใช้สื่อหรือแพลตฟอร์มหนึ่ง แทนที่จะเป็นสื่อหรือแพลตฟอร์มอื่น แต่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าผู้คนจะเลือกใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้อย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งผลที่ตามมาคือเขาอาจถูกตัดสินจากแพลตฟอร์มที่ตนเลือก ตัวอย่างเช่น เด็กที่ใช้ชีวิตอยู่เมืองนอกและต้องการบอกเรื่องที่พ่อแม่อาจไม่ปลื้ม เช่น ไป

การใช้โซเชียลมีเดียแต่ละแพลตฟอร์ม ของนักเรียนอายุ 11-18 ปีในอังกฤษ

ภาพ 1.2 การใช้โซเชียลมีเดียแต่ละแพลตฟอร์มของนักเรียนอายุ 11-18 ปีในอังกฤษ

สักลายมาหรือขอเงินเพิ่ม ก็อาจหลีกเลี่ยงสื่อที่ใช้ภาพหรือสื่อที่อีกฝ่ายตอบกลับได้ทันที ซึ่งในกรณีนี้อาจตอบกลับด้วยความโมโหก็เป็นได้

เมื่อใช้สารพัดสื่อ ผู้คนก็สามารถแยกสภาวะความเป็นสังคมรูปแบบต่างๆ ได้ตามความหลากหลายของโซเชียลมีเดียที่ใช้ ในกรณีของเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ เราเริ่มเห็นได้จากการสื่อสารแบบเป็นคู่ที่ดำเนินต่อเนื่องผ่านการส่งข้อความและโทรศัพท์ ไปจนถึงการแชตส่วนตัวกับบางคน อย่างเช่นบรรดา *เพื่อนเลิฟ (Bestie)* หรือ *เพื่อนตายตลอดไป (Best Friend Forever - BFF)* ต่อมาคือสแนปแชตซึ่งต้องอาศัยความไวใจกัน เพราะสิ่งที่โพสต์มักจะเป็นอะไรอย่างรูปหน้าเกลียดๆ ของตัวเอง อันที่จริงเราสามารถ

ใช้มันเพื่อสร้างและรักษาความไว้วางใจในคนกลุ่มเล็กๆ ได้ การสื่อสารที่มีขนาดใหญ่ขึ้นคือกลุ่มที่สร้างในวอตส์แอปป์ ปกติแล้วในชั้นเรียน เด็กจะสร้างกลุ่มในวอตส์แอปป์ที่มีเด็กผู้ชายทุกคนในห้องเพื่อเอาไว้อัดเสียงเด็กผู้หญิง (หรือกลุ่มเด็กผู้หญิงพูดถึงเด็กผู้ชายก็มี) และอาจมีอีกกลุ่มที่รวมทุกคนในชั้นเรียนด้วย ช่องทางที่เข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ขึ้นคือทวิต ซึ่งจะเข้าถึงทุกคนที่กดติดตามคนคนนั้นในทวิตเตอร์ นี่คือพื้นที่หลักที่เพื่อนฝูงใช้หยอกล้อกัน บางครั้งก็มีนักเรียนชั้นปีเดียวกันจากห้องอื่นมาผสมโรงด้วย ส่วนเฟซบุ๊กคือที่ที่รวมคนอื่นนอกชั้นเรียนไว้ โดยนักเรียนกลุ่มนี้จะใช้เฟซบุ๊กเพื่อเชื่อมต่อกับครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนอื่นที่อยู่นอกโรงเรียน สุดท้ายคืออินสตาแกรม ซึ่งวงสังคมของนักเรียนแต่ละคนมักประกอบไปด้วยเด็กนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ขณะเดียวกันมันก็เป็นแพลตฟอร์มเดียวที่พวกเขายินดีเปิดรับคนแปลกหน้า เพราะการได้ติดต่อกับคนเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า มีใครบางคนที่เด็กไม่รู้จักเข้ามาชื่นชมความงามของรูปภาพที่เด็กกลุ่มนี้โพสต์ในอินสตาแกรมด้วย (ภาพ 1.3)

ภาพ 1.3 ระดับของโซเชียลมีเดียที่เด็กนักเรียนในอังกฤษใช้

การใช้โซเชียลมีเดียของนักเรียนอังกฤษแสดงถึงสภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้ในลักษณะที่ว่า โซเชียลมีเดียแต่ละแพลตฟอร์มเชื่อมโยงกับระดับความเป็นส่วนตัวและขนาดของกลุ่ม ไม่มีกฎเกณฑ์ที่กำหนดสถานการณ์นี้ กลุ่มกับแพลตฟอร์มอาจทับซ้อนกันได้ แต่โดยมากเราพบว่าแพลตฟอร์มแต่ละแบบจะเชื่อมโยงกับประเภทการสื่อสารแบบหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้ใช้เห็นว่าเหมาะสมกับกลุ่มที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยในแพลตฟอร์มนั้น ๆ

ในกรณีของเด็กนักเรียน ความต่างระหว่างแพลตฟอร์มเผยให้เห็นหลักการนี้ อย่างไรก็ดี ความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้อาจเกิดขึ้นในแพลตฟอร์มเดียวได้เช่นกัน ผู้ใช้อาจโพสต์คอมเมนต์หรือภาพในโซเชียลมีเดียของตัวเอง ซึ่งผู้ที่จะเข้าใจความหมายต้องเป็นคนที่ใกล้ชิดกับผู้โพสต์ระดับหนึ่ง แม้คนอื่นจะอยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน แต่จะไม่เข้าใจความหมายของโพสต์ดังกล่าว และถูกกีดกันออกไปแม้จะอยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน⁶

รายการกรณีนี้เป็นตัวอย่างแรกของสภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้เพื่อตอบโจทย์เรื่องคำนิยามของโซเชียลมีเดีย แม้การใช้คำนิยามอาจมีประโยชน์อยู่บ้าง แต่มันก็ไม่ใช่เป้าหมายหลักของโครงการนี้ จากคำถามสำคัญทั้งสิบหัวข้อที่เป็นชื่อของแต่ละบทในหนังสือเล่มนี้ เราจะสำรวจบทบาทที่สำคัญของโซเชียลมีเดียในบริบทที่หลากหลาย เช่น การสื่อสารด้วยภาพที่ทวีความสำคัญขึ้น ขณะที่การสื่อสารด้วยตัวอักษรสำคัญน้อยลง ผลกระทบที่โซเชียลมีเดียมีต่อการศึกษา และความเท่าเทียมบนโลกออนไลน์ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำบนโลกออฟไลน์หรือไม่

ตัวแพลตฟอร์มยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์ เพราะนี่เป็นปัจจัยแรกที่เราพิจารณาเมื่อนึกถึงและใช้งานโซเชียลมีเดีย แต่เราก็ต้องระมัดระวังเวลาที่อนุมานว่าคุณสมบัติใดของแพลตฟอร์มคือปัจจัยที่เป็นสาเหตุหรือก่อให้เกิดการเข้าสังคมรูปแบบใด ๆ ที่เราสังเกตได้ในแพลตฟอร์ม นักเรียนกลุ่มนี้คือหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าทำไมเราจึงไม่ควรสรุปสาเหตุโดยดูจากรูปแบบการเข้าสังคมเพียงอย่างเดียว ประการแรก

การที่เด็กกลุ่มนี้ใช้วิตเตอร์เพื่อหยอกล้อกับเพื่อนในโรงเรียนนับเป็นวิธีใช้งานที่แตกต่างอย่างมากหากเทียบกับผู้ใหญ่ซึ่งมักใช้เป็นแหล่งข้อมูล วิตเตอร์ “ที่แท้จริง” คือสิ่งที่ใช้หาข้อมูลหรือใช้หยอกล้อเพื่อนกันแน่ ยิ่งไปกว่านั้น การหยอกล้อลักษณะนี้เคยอยู่ใน BBM มาก่อนด้วย แล้วค่อยย้ายมาอยู่ในเฟซบุ๊ก จากนั้นแทบทั้งหมดก็ย้ายมาอยู่ในวิตเตอร์ในปัจจุบัน เหตุการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ประเภทหนึ่งอาจไม่เปลี่ยนแปลงเท่าใดนักแม้จะย้ายไปอยู่ในแพลตฟอร์มที่ต่างกันมาก หากตัวอย่างลักษณะนี้ได้รับการยืนยันให้หนักแน่นขึ้นจากตัวอย่างอื่นในผลการศึกษาของเรา ก็จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าตัวแพลตฟอร์มแทบไม่เกี่ยวกับการหาปัจจัยมาอธิบายว่าทำไมคนเราถึงใช้โซเชียลมีเดียและใช้อย่างไร มันแค่เป็นพื้นที่ของกิจกรรม แต่ไม่ใช่สาเหตุและไม่ใช่คำอธิบาย

เมื่อพิจารณาพื้นที่ศึกษาทั้งเก้าแห่ง เห็นได้ชัดว่าในแต่ละพื้นที่โซเชียลมีเดียใหม่ทุกแพลตฟอร์มจะเริ่มสร้างมาตรฐานของตัวเองในกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มหนึ่งๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยจะสื่อนัยถึงวิธีใช้ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมด้วย กระนั้นมาตรฐานเหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงได้ตลอดแน่นอนว่าการแยกกลุ่มต่างๆ อาจเกิดได้ทั้งในแพลตฟอร์มเดียวกัน หรืออาจใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น ในปี 2014-2015 เราพบว่าพื้นที่ศึกษาหลายแห่งเริ่มมีแนวโน้มที่จะแยกแพลตฟอร์มที่มีความเป็นสาธารณะอย่างเฟซบุ๊กและ QQ ออกจากแพลตฟอร์มที่เป็นส่วนตัวกว่า เช่น วอตส์แอปป์และวีแชต

โซเชียลมีเดียรูปแบบใหม่ๆ จะไปจับกับกลุ่มสังคมที่มีแต่เดิมหรือสร้างกลุ่มสังคมใหม่ในลักษณะใดนั้นย่อมแตกต่างกันอย่างมากในพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ศึกษาอินเดียได้ กลุ่มที่คบค้าสมาคมกันในโซเชียลมีเดียคือหน่วยสังคมดั้งเดิมอย่างครอบครัวและวรรณะเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ในพื้นที่ศึกษาเขตอุตสาหกรรมของจีน คนงานที่พากันย้ายเข้ามาทำงานโดยส่วนมากมักสูญเสียสถานะความเป็นสังคมรูปแบบดั้งเดิมไป ส่งผลให้เกิดกลุ่มสังคมใหม่ที่ถูกปรับให้เข้ากับชีวิตใหม่

ที่ต้องย้ายเมืองบ่อยๆ อันที่จริงชีวิตสังคมที่ดำเนินต่อเนื่องของพวกเขาอยู่ในโซเชียลมีเดียมากกว่าโลกออฟไลน์อีก ในบางกรณี แพลตฟอร์มที่เป็นส่วนตัวมากกว่าได้เปลี่ยนชีวิตผู้คนจากหน้ามือเป็นหลังมือ เช่นในพื้นที่ศึกษาธุรกิจตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งคนหนุ่มสาวแซตกันได้สะดวกขึ้น ขณะที่ในพื้นที่ศึกษาชิลี คนส่วนใหญ่ใช้การโพสต์สาธารณะเพื่อตรวจตราชุมชนของตัวเอง ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าชุมชนของตนยึดถือคุณค่าที่ขัดกับคุณค่าแบบคนเมืองหลวง คุณจะได้อ่านรายละเอียดของคำกล่าวอ้างเหล่านี้ในหนังสือเล่มนี้

ส่วนอีกสองประเด็นน่าจะปรากฏให้เห็นชัดเจนแล้ว เมื่อตอนที่เริ่มมีการศึกษาเรื่องอินเทอร์เน็ต คนมักพูดถึงโลกสองใบ คือโลกสมมติและโลกความจริง แต่ตอนนี้มีหลักฐานชัดเจนแล้วว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างโลกสองใบนี้ โลกออนไลน์เป็นจริงพอๆ กับโลกออฟไลน์ โซเชียลมีเดียกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันมากเสียจนการแยกสองโลกออกจากกันเป็นเรื่องไม่เข้าท่า คล้ายกับที่ทุกวันนี้ไม่มีใครมองว่าการสนทนาทางโทรศัพท์เกิดขึ้นบนโลกที่แยกขาดจาก “ชีวิตจริง” และเราก็เห็นชัดเจนขึ้นว่างานวิจัยเรื่องโซเชียลมีเดียไม่ได้เป็นแค่เรื่องของสื่อหรือการสื่อสารอีกต่อไป งานวิจัยของเราพบหลักฐานมากมายที่ชี้ว่า เราควรมองโซเชียลมีเดียในฐานะพื้นที่ที่พวกเราหลายคนใช้เวลาบางส่วนของชีวิตในนั้น ดังนั้นการศึกษาโซเชียลมีเดียจึงเป็นเรื่องทางสังคมพอๆ กับที่เป็นเรื่องของการสื่อสาร หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เน้นเรื่องสื่อหรือสภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้เท่านั้น แต่ยังพูดถึงโซเชียลมีเดียในฐานะสถานที่อีกแห่งที่ผู้คนเข้าไปใช้ชีวิต เคียงคู่ไปกับชีวิตในที่ทำงาน ในบ้าน และในชุมชน

หากเราได้นิยามคำว่าโซเชียลมีเดียแล้ว คำว่า “โลก” ละจะนิยามอย่างไร แน่แน่นอนว่าเราไม่สามารถศึกษาโลก “ทั้งใบ” แต่เราหวังได้ว่าจะศึกษาสถานที่ต่างๆ ให้ได้มากพอ เพื่อจะบอกได้ว่าโลกของเราแตกต่างหลากหลายหรือคล้ายคลึงกันในด้านใดบ้าง เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้

อ้างอิงผลการวิจัยของนักมานุษยวิทยา 9 คน แต่ละคนใช้เวลา 15 เดือน
สำรวจการใช้โซเชียลมีเดียและผลพวงที่ตามมาในพื้นที่หนึ่งๆ หนังสือ
เล่มนี้มีลักษณะเด่นตรงที่เนื้อหาแทบทั้งหมดเป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่พบ
ในพื้นที่แต่ละแห่ง ผู้อ่านสามารถอ่านข้อค้นพบคร่าวๆ ในพื้นที่แต่ละแห่ง
ได้ในภาคผนวก⁷

สุดท้าย เราจะตอบคำถามเหล่านี้โดยใช้แนวทางที่มีลเลอร์กับ
ซินานันพัฒนาขึ้น ซึ่งเรียกว่า “ทฤษฎีการบรรลุผล” (theory of attainment)⁸
ดังที่เราจะได้เห็นในคำถาม/หัวข้อยอดนิยม 10 ประการที่เราจะพิจารณากัน
ในหนังสือเล่มนี้ เทคโนโลยีใหม่ๆ มักมาพร้อมกับความตื่นตระหนก
ทางศีลธรรม ซึ่งบ่อยครั้งเกิดจากวงการสื่อ ประเด็นเหล่านี้เสนอว่า
เทคโนโลยีใหม่ทำให้เราสูญเสียองค์ประกอบสำคัญแห่งความเป็นมนุษย์
ที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น ความตื่นตระหนกทำนองนี้เกิดจากความคิด
ที่ว่า การสื่อสารแบบเห็นหน้ากันนั้นรุ่มรวยกว่า และไม่ถูกแทรกแซงมาก
เท่ากับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งแนวคิดที่ว่าเทคโนโลยีแบบนี้
ทำให้เราเสียความสามารถในการรู้จักไป เช่น การมีสมาธิจดจ่อได้นานๆ
เทคโนโลยีทั้งหลายเผชิญการตอบโต้ในลักษณะนี้มาตั้งแต่ยุคที่เพลโต
บอกว่านวัตกรรมการเขียนส่งผลเสียต่อความจำของเรา ขณะเดียวกัน
คนอื่นกลับมองเห็นยูโทเปียที่เทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยให้เราข้ามพ้นความ
เป็นมนุษย์

ทฤษฎีการบรรลุผลเสนอว่า เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนความ
เป็นมนุษย์ของเราเลยแม้แต่น้อย นักสังคมวิทยานามกอฟฟ์แมน (Erving
Goffman)⁹ แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารและสภาวะความเป็นสังคมทุกรูปแบบ
เกิดขึ้นในบริบททางวัฒนธรรมได้อย่างไรบ้าง ไม่มีสภาวะความเป็นสังคม
หรือการสื่อสารใดๆ ที่ปราศจากการแทรกแซงและเกิดขึ้นก่อนวัฒนธรรม
หรือไม่อิงกับวัฒนธรรม เราควรตระหนักว่าไม่ว่าเราจะใช้เทคโนโลยีใหม่
ทำอะไร มันก็เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในความเป็นมนุษย์ของเราอยู่แล้ว พูดอีกอย่าง
คือ เป็นสิ่งที่เรามีศักยภาพที่จะทำหรือจะเป็นได้เสมอมาในฐานะมนุษย์

โดยเราบรรลุความสามารถนั้นได้ด้วยเทคโนโลยีใหม่นั้นเอง ทฤษฎีนี้ไม่ได้
มุ่งตัดสินว่าความสามารถใหม่อย่างการส่งมีมหรือภาพเซลฟีในโซเชียล
มีเดียเป็นเรื่องดีหรือไม่ดี มันเพียงแต่ยอมรับว่าการทำเช่นนี้กลายเป็น
ความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ไปแล้ว ไม่ต่างอะไรกับการขับรถนั่นเอง